

Ministeri Mika Poutalan avauspuheenvuoro

Kansalaisjärjestöakatemia 18.3.2026

Hyvää huomenta kaikille täällä Helsingin kaupungintalon Tapahtumatorilla ja teille, jotka seuraatte tilaisuutta etänä Helsinki-kanavalla. Minulla on ilo olla avaamassa tämän kevään valtakunnallista Kansalaisjärjestöakatemiaa.

Tämä tilaisuus on hallinnon ja järjestöjen arvokas kohtaamispaikka. Se tarjoaa mahdollisuuden rakentaa siltoja, lisätä ymmärrystä ja vahvistaa yhteistyötä – myös silloin, kun ajattelemme asioista eri tavoin.

On hienoa nähdä täällä näin paljon ihmisiä, jotka haluavat rakentaa rohkeaa ja reilua tulevaisuutta.

Päivän teema – *miten pidetään kansa kasassa* – on ajassamme erityisen tärkeä. Olemme juuri saaneet tuoreimpia tutkimustuloksia, jotka kertovat huolestuttavasta kehityksestä: nuorten tulevaisuususkko on heikentynyt selvästi. Myös laajemmin kansalaisten usko tulevaisuuteen ja mahdollisuuksiin vaikuttaa horjuu.

Tämä on vakava viesti.

Tulevaisuususkko on hyvinvoinnin perusta – sekä yksilölle että yhteiskunnalle.

Nuorten kohdalla tulevaisuususkko vaikuttaa siihen, miten he suhtautuvat koulutukseen, työhön, perheen perustamiseen ja omaan paikkaansa yhteiskunnassa. Yhteiskunnan näkökulmasta sillä on yhteys talouskasvuun, innovaatioihin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja jopa maanpuolustustahtoon.

Kun tulevaisuususkko heikkenee, myös yhteiskunnan kantokyky heikkenee.

Siksi meidän kaikkien vastuulla on vahvistaa yhteisöllisyyttä ja laajentaa ihmisten mahdollisuuksia osallistua.

Hyvät ystävät,

Suomalaisen yhteiskunnan yksi suurimmista vahvuuksista on ollut luottamus. Luottamus toisiimme ja luottamus yhteisiin instituutioihin. Sitä voi kutsua Suomen supervoimaksi.

Luottamus on näkymätöntä pääomaa, jota ilman mikään yhteiskunta ei toimi.

Viime vuosina olemme kuitenkin nähneet merkkejä siitä, että tämä luottamus ei ole itsestäänselvyys. Kansainvälisesti demokratian tila on heikentynyt. Autoritaarisuus vahvistuu, disinformaatio leviää nopeasti, ja poliittinen keskustelu polarisoituu monissa maissa.

Myös Suomessa kehityksen suunta herättää huolta. Vaikka luottamus instituutioihin on edelleen vahvaa, ihmisten kokemus omista vaikutusmahdollisuuksistaan on monin paikoin heikempi kuin monissa verrokkimaissa.

Siksi tarvitsemme vahvaa kansalaisyhteiskuntaa.

Kansalaisjärjestöt ovat demokratian kannalta korvaamaton voima. Ne rakentavat yhteisöjä, luovat osallisuuden kokemuksia ja tuovat ihmisiä yhteen.

Tommi Laitio on todennut osuvasti, että

”Demokratia ei ole järjestelmä vaan fyysinen kokemus siitä, että on osa porukkaa.” Juuri tämän kokemuksen rakentamisessa kansalaisjärjestöt ovat avainasemassa.

Demokratia ei nimittäin elä vain vaalipäivänä - se elää siellä, missä ihmiset kokoontuvat, keskustelevat ja tekevät yhdessä.

Hyvät kuulijat,

Suomessa kansalaistoiminnalla on pitkät perinteet. Yhdistyksissä ja seuroissa on tehty yhdessä vapaaehtoisuuden pohjalta asioita oman yhteisön hyväksi koko itsenäisyytemme ajan, ja sitä ennen.

Liikunnan ja urheilun puolella tämä näkyy erityisen selvästi.

Urheiluseurat ovat Suomen laajin kansalaistoiminnan muoto. Ne eivät tuota pelkästään liikuntaa ja urheilua, vaan lisäksi yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia. Urheiluseura on monelle ensimmäinen kokemus demokratiasta ja yhteisöön kuulumisesta.

Siksi vapaaehtoistyön arvoa on vaikea yliarvioida.

Yhdessä tekeminen vapaaehtoisuuspohjalta ei ole vain keino tuottaa palveluja. Se on arvo itsessään. Se rakentaa identiteettiä, yhteisöllisyyttä ja luottamusta.

Hyvät ystävät,

Ajassamme on monia haasteita: segregaatiota, yksinäisyyttä, vastakkainasettelua ja kuplautumista. Siksi tarvitsemme rohkeutta ja reiluutta.

Rohkeutta nähdä ongelmat. Reiluutta rakentaa siltoja ihmisten välille – myös silloin, kun se on vaikeaa. Sillä siltoja rakentava yhteiskunta kestää muureja rakentavaa yhteiskuntaa paremmin.

Dialogi on tässä keskeinen väline. Rakentava keskustelu ei synny itsestään. Se vaatii halua kuunnella ja kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia.

Siksi olen erityisen iloinen siitä, että tämän päivän ohjelmassa hyödynnetään Kansallisten dialogien mallia. Se tarjoaa konkreettisen tavan käydä rakentavaa keskustelua yhteiskunnallisista kysymyksistä.

Hyvät ystävät,

Tänä vuonna juhlimme myös suomalaisen julkisen hallinnon 750-vuotista historiaa teemalla *Sydämen sivistys*. Professori Tuomas Heikkilä on kuvannut sivistystä kauniisti: *"Ennen kaikkea sivistys on yhdessä vastuun kantamista tulevaisuudesta, jota emme vielä tunne. Tehtävämme ei ole puolustaa mennyttä maailmaa, vaan mahdollistaa ihmisarvoinen, tasapuolinen ja kestävä huominen. On uskallettava olla pitkäjänteinen, mutta ei pysähtynyt. Uudistaa, vaikka valinnat pelottavat. Vastustaa julmuutta, syrjintää ja tiukkapipaisuutta. Olla muille esikuva suvaitsevaisuudessa, tasa-arvossa ja inhimillisyydessä. Olla aina ihmisen ja hyvän puolella"*.

Hyvät kuulijat,

Vastuuta demokratian toimivuudesta ei voi ulkoistaa kenellekään muulle. Se on meidän jokaisen vastuulla joka päivä.

Rakennammeko yhteyttä vai epäluuloa?

Kutsummeko ihmisiä mukaan vai suljemmeko heitä ulos?

Tulevaisuus tehdään yhdessä. Kiitos siitä työstä, jota teette suomalaisen kansalaisyhteiskunnan hyväksi.

Teistä jokaista tarvitaan.

Kiitos.